

3. Zminy do poriadku spysання sum nedoimky z yedynoho sotsialnoho vnesku dlia samozainiatykh fizychnykh osib, yaki faktychno ne zdiisniuvaly diialnist z 1 sichnia 2017 roku [Changes to the procedure for writing off arrears from the single social contribution for self-employed individuals who have not actually carried out activities since January 1, 2017]. pfu.gov.ua/lg Retrieved from <https://www.pfu.gov.ua/lg/345711-zminy-do-poryadku-spysannya-sum-nedoyimky-z-yedynogo-sotsialnogo-vnesku-dlya-samozajnyatyh-fizychnykh-osib-yaki-faktychno-ne-zdiisnyuvaly-diyalnist-z-1-sichnya-2017-roku/>. [in Ukrainian].
4. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo pidtrymky platnykh podatkov na period zdiisnennia zakhodiv, spriamovanykh na zapobihannia vynykenniu i poshyrenniu koronavirusnoi khvoroby (COVID-19): Zakon Ukrainy vid № 533–IX vid 17 bereznia 2020 r. [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine on Support of Taxpayers for the Period of Measures Aimed at Preventing the Occurrence and Spread of Coronavirus Disease (COVID-19) Law of Ukraine of № 533 – IX of March 17, 2020] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-20#Text> [in Ukrainian].
5. U 2021 rotsi Fond vtratyt 746 mln hrn dokhodiv cherez zvilnennia okremykh pidpriiemstiv vid splaty YeSV [5. In 2021, the Fund will lose UAH 746 million in income due to the exemption of individual entrepreneurs from paying SDRs]. fssu.gov.ua Retrieved from <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/975003;jsessionid=53A2F909F577049AB726E91DA0BEC7DC>. [in Ukrainian].
6. Walsh, K. (2011). The encouragement and support for youth self-employment in the United Kingdom: comparisons with the approach in Spain. Retrieved from <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:f5QMQHfVX9kJ:ec.europa.eu/social/BlobServlet%3FdocId> [in English].
7. Weingarten Paul. Singapore Resilience Budget 2020. roedl.com Retrieved from <https://www.roedl.com/insights/covid-19/corona-singapore-resiliencebudget-2020> [in English].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.53>

ROLA NARODOWEJ POLICJI UKRAINY W ZAPOBIEGANIU I PRZECIWDZIAŁANIU SIEROTOM SPOŁECZNYM

Nataliia Tkachenko

student Katedry Prawa policyjnego

Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0001-7719-1535

e-mail: Natalia_Tkachenko@ukr.net

Adnotacja. Znaczenie tego artykułu polega na tym, że prewencyjna praca z rodzinami w niekorzystnej sytuacji jest jednym z priorytetów w uprzedzeniu i zapobieganiu sieroctwu społecznemu. Główną rolę w tym procesie ma odgrywać państwo w osobie jego upoważnionych organów, w tym Narodowej Policji Ukrainy. Wyjaśniono miejsce Narodowej Policji w systemie podmiotów zapobiegających i przeciwdziałających sieroctwu społecznemu. Rozważono system jednostek policji wdrażających środki przeciwdziałania sieroctwu społecznemu. Scharakteryzowano uprawnienia jednostek prewencji nieletnich i komisariatów policji do zapobiegania i przeciwdziałania sieroctwu społecznemu. Wyróżniono cechy działalności administracyjno-jurysdykcyjnej policjantów w zakresie pociągania do odpowiedzialności administracyjnej rodziców lub osób, które je zastępują, jako jeden z obszarów profilaktyki sieroctwa społecznego.

Słowa kluczowe: sieroctwo społeczne, Narodowa Policja Ukrainy, rodziny dysfunkcyjne, prewencja nieletnich, funkcjonariusze policji, odpowiedzialność administracyjna, przemoc domowa.

THE ROLE OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE IN PREVENTING AND COMBATING SOCIAL ORPHANS

Natalia Tkachenko

Postgraduate Student of the Department of Police Law

The National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-7719-1535

e-mail: Natalia_Tkachenko@ukr.net

Abstract. The relevance of the article is that preventive work with disadvantaged families is one of the priority areas in preventing and preventing social orphanhood. The leading role in this process should be played by the state in the person of its authorized bodies, including the National Police of Ukraine. The place of the National Police in

the system of subjects of prevention and counteraction to social orphanhood has been clarified. The system of police units that take measures to combat social orphanhood is considered. The powers of juvenile prevention units and district police officers to prevent and combat social orphanhood are described. The peculiarities of the administrative-jurisdictional activity of police officers in bringing to administrative responsibility parents or persons replacing them as one of the areas of prevention of social orphanhood are highlighted.

Key words: social orphanhood, National Police of Ukraine, disadvantaged families, juvenile prevention, district police officers, administrative liability, domestic violence.

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У ЗАПОБІГАННІ ТА ПРОТИДІЇ СОЦІАЛЬНОМУ СИРІТСТВУ

Наталія Ткаченко

здобувач кафедри поліцейського права

Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-7719-1535

e-mail: Natalia_Tkachenko@ukr.net

Анотація. Актуальність статті полягає в тому, що профілактична робота з неблагополучними сім'ями є одним з пріоритетних напрямків у попередженні та запобіганні соціальному сирітству. Провідну роль в цьому процесі повинна відігравати держава в особі її уповноважених органів, в тому числі Національної поліції України. З'ясовано місце Національної поліції в системі суб'єктів запобігання та протидії соціальному сирітству. Розглянуто систему підрозділів поліції, які здійснюють заходи протидії соціальному сирітству. Охарактеризовано повноваження підрозділів ювенальної превенції та дільничних офіцерів поліції щодо профілактики та протидії соціальному сирітству. Виокремлено особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності поліцейських щодо притягнення до адміністративної відповідальності батьків або осіб, що їх замінюють, як одного з напрямів профілактики соціального сирітства.

Ключові слова: соціальне сирітство, Національна поліція України, неблагополучні сім'ї, ювенальна превенція, дільничні офіцери поліції, адміністративна відповідальність, домашнє насильство.

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку української державності вирішення проблем соціального сирітства є одним з пріоритетних напрямків соціальної політики держави. Проблеми збільшення числа дітей-сиріт, неефективного функціонування системи соціально-правової підтримки, створюють необхідність шукати нові підходи до вирішення проблем соціального сирітства.

За статистикою 2000–2021 рр., кількість дітей, які виховуються в інтернатних установах, залишається порівняно незмінною – понад 100 тисяч. З них, на початку 2000-х років не мали батьків 40% дітей, а сьогодні – 8%, тобто кількість сиріт скоротилася в 5 разів, але загальна ситуація не змінилася: більшість дітей в інтернатах мають біологічних батьків. Саме тому, профілактична робота з неблагополучними сім'ями є одним з пріоритетних напрямків у попередженні та запобіганні соціальному сирітству. Провідну роль в цьому процесі повинна відігравати держава в особі її уповноважених органів, в тому числі Національної поліції України.

Ступінь дослідженості. Дослідженню правової природи соціального сирітства та засобам його запобігання і протидії в діяльності різних суб'єктів публічної адміністрації, в тому числі органів Національної поліції, присвятило свої праці багато вчених, серед яких: Л. М. Артюшкіна, О. В. Вакарова, М. П. Веселов, О. М. Дручек, І. В. Іщенко, Л. В. Кальченко, О. І. Кисельова, О. О. Коваленко, О. О. Навроцький, К. Ю. Мураненко, Г. Р. Парханов, О. С. Проневич, О. О. Пустовий, Я. М. Раєвська, О. В. Топчій, О. М. Терновець, Д. В. Швець, В. В. Яремчук, Л. П. Яшук та інші. При цьому науковцями недостатньо висвітлено специфіку конкретних напрямів роботи Національної поліції України у протидії соціальному сирітству. Це і зумовлює актуальність обраної проблематики.

Виклад основного матеріалу. Важливість досліджуваної проблеми підкреслюється також тим, що профілактика соціального сирітства не залишається поза увагою міжнародної спільноти. Зокрема в Доповіді України щодо Конвенції про права дитини, було зазначено, що в системі охорони здоров'я виконання Факультативного протоколу до Конвенції про права дитини, в тому числі щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії здійснюється за такими напрямками:

- проведення заходів, спрямованих на вирішення проблем дитячої безпритульності та бездоглядності;
- забезпечення медико-соціального захисту зазначеної категорії дітей;
- профілактика соціального сирітства;

– удосконалення нормативно-правової бази (Письменные ответы Правительства Украины на перечень вопросов (CRC/C/OPSC/UKR/Q/1), подлежащих обсуждению в связи с рассмотрением первоначального доклада Украины, представленного в соответствии с пунктом 1 статьи 12 Факультативного протокола к Конвенции о правах ребенка, касающегося торговли детьми, детской проституции и детской порнографии (CRC/C/OPSC/UKR/1), 2007: 20).

Не останнє місце в системі заходів спрямованих на попередження соціального сирітства займають правоохоронні органи, в першу чергу, органи і підрозділи Національної поліції України.

Системний аналіз організації роботи поліції як органу, який в першу чергу здійснює сервісні функції, дозволяє стверджувати, що діяльність Національної поліції у цій сфері насамперед повинна розглядатись через призму забезпечення прав дитини як передумови недопущення соціального сирітства. Основне завдання поліції в цьому напрямі – спільно з представниками влади, громади та суспільства забезпечити дітям безпечне середовище. Так, поліція є одним із основних органів, які мають попереджувати та стримувати дітей від скоєння правопорушень. Але це проблема загальнодержавного рівня. Усі відповідальні органи державної влади, місцевого самоврядування, освіти мають об'єднати зусилля для подолання дитячої злочинності та забезпечення захисту прав дітей (Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2020 році, 2021).

Зокрема, поліція відповідно до покладених на неї завдань у межах своєї компетенції, визначеної законом, здійснює контроль за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, вживає заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі (Про Національну поліцію, 2015).

Науковці неодноразово відзначали, що поліція має доволі широке і разом із тим неоднозначне коло повноважень. З одного боку, вони характеризуються непотрібною деталізацією та навіть дублюванням, а з іншого мають доволі розпливчастий характер, особливо це стосується її так званих «додаткових» повноважень (Падалка, 2016: 12).

Вбачається, що в нашому випадку така деталізація якраз іде на користь, що виявляється в чіткому законодавчому закріпленні повноважень щодо контролю за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.

В свою чергу Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» визначає Національну поліцію одним із суб'єктів, на які покладено обов'язки щодо здійснення соціального захисту дітей і профілактики правопорушень, які вчиняються дітьми (Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей, 1995).

Одним з із аспектів роботи поліції у цьому напрямі повинна стати соціальна профілактика, яка є передумовою запобігання соціальному сирітству.

Зокрема, Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» визначає, що соціальна профілактика в сімейному, дитячому та молодіжному середовищі передбачає здійснення наступних заходів: комплексних заходів, спрямованих на запобігання сімейному неблагополуччю, соціальному сирітству, домашньому насильству та жорстокому поводженню з дітьми, торгівлі людьми, найгіршим формам дитячої праці; системного обліку і догляду за дітьми та молоддю, які виявили схильність до асоціальної поведінки; інформаційно-просвітницької, пропагандистської роботи в сім'ях, серед дітей та молоді за місцем проживання, навчання або роботи, спрямованої на формування в особистості стандартів позитивної поведінки, здорового способу життя (Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю, 2001).

Ще один з напрямів роботи поліції у сфері протидії соціальному сирітству визначає Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування».

Зокрема, особа, якій стало відомо про дитину, яка залишилася без батьківського піклування, зобов'язана негайно повідомити про таку дитину службу у справах дітей або уповноважений орган Національної поліції за місцем її перебування.

Служба у справах дітей разом з уповноваженим органом Національної поліції після одержання відомостей про дитину, позбавлену батьківського піклування, зобов'язані негайно провести обстеження умов перебування дитини та обставин відсутності батьківського піклування і протягом двох місяців вжити заходів щодо надання дитині статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування. Встановлення фактів відсутності батьківського піклування реєструється у книзі первинного обліку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, 2005).

Незважаючи на те, що Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» не говорить прямо про конкретні підрозділи Національної поліції, як про суб'єктів профілактики та протидії соціальному сирітству, однак аналіз профілактичної та правозастосовчої діяльності поліції у цьому напрямі дозволяє стверджувати, що провідними в цій роботі виступають:

- підрозділи ювенальної превенції;
- приймальники-розподільники для дітей;
- дільничні офіцери поліції.

Особливу роль у системі органів і служб у справах дітей відіграють підрозділи ювенальної превенції, які проводять профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення, вжиття заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, у тому числі здійснення поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб.

Окрім науковці відзначають, що сьогодні можна констатувати певний прогрес в організації діяльності сучасних підрозділів ювенальної превенції, що простежується у посиленні компоненту захисту прав дітей, особливо тих, які перебувають у складній життєвій ситуації та в конфлікті із законом. В арсеналі поліції з'явилися такі нові організаційні форми ювенальної превенції, як експериментальна модель співпраці навчальних закладів і поліції «Шкільний офіцер поліції», спільна соціальна послуга «Пошук дітей», система

«Поліна». Здобуває поширення формування та використання у системі ювенально-превентивних заходів баз (банків) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС України, а також веб-сайтів та соціальних мереж Інтернету (Проблеми та досягнення в організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, 2018: 98).

Як було відзначено вище, системо утворюючим документом, який визначає організацію роботи підрозділів ювенальної превенції, у тому числі щодо запобігання та протидії соціальному сирітству, є Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України (Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, 2017).

Одним з нових напрямів діяльності підрозділів ювенальної превенції, в тому числі щодо профілактики і протидії соціальному сирітству, можемо виокремити провадження діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини на здобуття загальної середньої освіти. Це напрям роботи для підрозділів ювенальної превенції з'явився після проведення Урядом роботи з удосконалення нормативно-правового регулювання та механізмів ведення обліку дітей шкільного віку та учнів із метою забезпечення здобуття ними загальної середньої освіти. Зокрема, було затверджено відповідний Порядок (Про затвердження Порядку ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів, 2017). ведення зазначеного обліку. Цим документом, зокрема, передбачено, що ведення обліку дітей шкільного віку здійснюють районні, районні у містах держадміністрації та міські, селищні, сільські ради, у тому числі об'єднані територіальні громади, їх виконавчі органи із залученням відповідних територіальних органів Національної поліції України та служб у справах дітей (Коломоєць, 2019: 96).

Значну роль в запобіганні правопорушень серед дітей відіграють і приймальники-розподільники для дітей органів Національної поліції України.

Зокрема, приймальники-розподільники для дітей є спеціальними установами органів Національної поліції, призначені для тимчасового тримання дітей, які:

- підлягають направленню за рішенням суду, що набрало законної сили, до спеціальних навчальних закладів для дітей, які потребують особливих умов виховання, і є достатньо підстав вважати, що такі діти займатимуться протиправною діяльністю;
- самовільно залишили спеціальні навчально-виховні заклади, у яких вони перебували;
- перебувають у розшуку як такі, що зникли, залишили сім'ї або навчально-виховні заклади (бродяжать) (Про організацію діяльності приймальників-розподільників для дітей органів Національної поліції України, 2017).

Що стосується служби дільничних офіцерів поліції, аналіз чинного законодавства дозволяє виділити такі напрями їх діяльності у сфері протидії соціальному сирітству:

- здійснення профілактичної роботи, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень у середовищі дитини;
- виявлення причин та умов, що призводять до вчинення правопорушень, зокрема, у середовищі дитини, ужиття у межах компетенції заходів для їх усунення;
- ужиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб, зокрема, дітей, і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального чи адміністративного правопорушення;
- здійснення своєчасного реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події, які відбуваються у середовищі дитини;
- у випадках, визначених законом, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, зокрема, об'єктом посягання яких є права і свободи дитини та прийняття рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання;
- доставляння у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення, зокрема, об'єктом посягання яких є права і свободи дитини;
- ужиття заходів для запобігання вчиненню домашнього насильства, зокрема, стосовно дитини, та його припинення;
- участь у межах повноважень, передбачених законом, у здійсненні заходів, спрямованих на соціальну адаптацію осіб, які звільнилися з місць позбавлення і складають середовище дитини (Дручек, 2018: 114).

Одним з важливих напрямків роботи у сфері протидії соціальному сирітству, як підрозділів ювенальної превенції так і дільничних офіцерів поліції, є притягнення до адміністративної відповідальності батьків або осіб, що їх замінюють, які не виконують передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей.

Окремі дослідники диференціюють таку відповідальність за трьома напрямками:

- адміністративна відповідальність батьків або осіб, що їх замінюють, за невиконання обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей;
- за вчинення особою віком від 14 до 16 років адміністративного проступку;
- за вчинення чи особою, яка не досягла віку кримінальної відповідальності (віком до 14 або 16 років), суспільно небезпечного діяння, відповідальність за яке передбачена Кримінальним кодексом України.

Останні два напрями часто називають так званим перекладанням відповідальності («трансмісією») (Веселов, 2019: 53).

В світлі досліджуваної проблематики нас цікавить саме важливість притягнення батьків за діяння, що стосуються першого напрямку. Адже, як вбачається, саме ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від

виконання передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей є однією з причин, яка може призвести до соціального сирітства.

Аналіз змісту ч. 1 ст. 184 Кодексу України про адміністративні правопорушення, дозволяє виокремити три групи взаємопов'язаних обов'язків батьків або осіб, які їх замінюють, щодо виховання дітей, зокрема: забезпечення необхідних умов життя неповнолітніх дітей; навчання неповнолітніх дітей; виховання неповнолітніх дітей.

Системний аналіз законодавства у сфері сімейних відносин та батьківства дає змогу визначити орієнтовні основні обов'язки батьків або осіб, які їх замінюють, невиконання яких може тягнути за собою відповідальність за ч. 1 ст. 184 КУпАП, зокрема: обов'язок утримання дітей до досягнення ними повноліття; обов'язок забезпечити здобуття дитиною повної загальної середньої освіти; обов'язок виховання дитини (Кукурудз, Бокша, 2013: 109).

При визначенні переліку таких обов'язків доцільним вбачається також звернутися до судової практики. Зокрема, ч. 2 п. 16 Постанови Пленуму Верховного Суду «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав» від 30.03.2007 № 3 роз'яснює, що означає «не піклування про фізичний і духовний розвиток дитини, її навчання, підготовку до самостійного життя»: незабезпечення необхідного харчування, медичного догляду, лікування дитини, що негативно впливає на її фізичний розвиток як складник виховання; не спілкування з дитиною в обсязі, необхідному для її нормального самоусвідомлення; ненадання дитині доступу до культурних та інших духовних цінностей; не сприяння засвоєнню нею загальнонавчаних норм моралі; не виявлення інтересу до її внутрішнього світу; не створення умов для здобуття нею освіти (Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав, 2007).

Одним із проблемних аспектів досліджуваного питання постають дискусійні положення щодо такої категорії як суб'єкт правопорушення.

Зокрема, слід акцентувати увагу, що до осіб, які замінюють батьків закон відносить адміністрацію закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. В свою чергу ст. 245 Сімейного кодексу України встановлює, що функції опікуна та піклувальника над дитиною, що є сиротою або позбавлена батьківського піклування покладаються на адміністрацію закладу охорони здоров'я, навчального або іншого дитячого закладу, якщо ця дитина постійно проживає у такому закладі (Сімейний кодекс України, 2002).

Таке положення може спричинити окремі складності у притягненні до відповідальності за ст. 184 КУпАП адміністрацію притулків для дітей служб у справах дітей. Згідно закону такі притулки відносяться до спеціальних установ для дітей. У них тимчасово розміщуються діти віком від 3 до 18 років, які опинились у складних життєвих обставинах (Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей, 1995). Факт тимчасовості підтверджується і нормами Типового положення про притулок для дітей служби у справах дітей (Про Типове положення про притулок для дітей служби у справах дітей, 1997).

Такий підхід виключає юридичні підстави притягнення адміністрації цих установ до адміністративної відповідальності у разі недогляду за дитиною, яка перебуває у притулку, її втечі, вчинення нею правопорушення. Єдиним заходом реагування підрозділів поліції на такі ситуації є внесення служби у справах дітей відповідної місцевої держадміністрації подання про необхідність усунення причин та умов, що сприяють вчиненню правопорушень дітьми, самовільного залишення притулків тощо. Втім аналіз результатів реагування на такі подання свідчить про низьку їх ефективність та відсутність належного реагування. Таке становище можна було б виправити внесенням до КУпАП окремої норми, яка б встановлювала адміністративну відповідальність для адміністрації спеціальних установ для дітей за невиконання чи неналежне виконання обов'язків щодо додержання належних умов перебування, навчання та виховання дітей, незалежно від терміну тривалості знаходження останніх у таких закладах (Іщенко, 2018: 99).

Висновки: Насамкінець, враховуючи вищезначені позиції можемо констатувати, що органи та підрозділи Національної поліції займають важливе місце в загальнодержавній системі щодо організації запобігання та протидії соціальному сирітству. В першу чергу, це стосується підрозділів ювенальної превенції, які реалізують свою діяльність, зокрема шляхом планування і реалізації профілактичних заходів у дитячому середовищі щодо попередження негативних явищ серед дітей, а також участі у профілактичних заходах щодо запобігання дитячій бездоглядності та правопорушенням серед дітей.

Список використаних джерел:

1. Веселов М. Інститут адміністративної відповідальності у системі ювенальної юстиції / М. Веселов // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2019. – № 5. – С. 49–62.
2. Дручек О.М. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Дручек Олена Михайлівна. – Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ, 2018. – 254 с.
3. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2020 році. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2020/npu-zvit-2020.pdf>.
4. Іщенко І.В. Адміністративна відповідальність як засіб ювенальної превенції / І.В. Іщенко // Правова держава. – 2018. – № 30. – С. 97–100.
5. Іщенко І.В. Проблеми та досягнення в організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України / І.В. Іщенко // Правовий часопис Донбасу. – 2018. – № 3 (64). – С. 94–99.
6. Коломоець Н.В. Основні завдання органів Національної поліції України щодо захисту прав дитини / Н.В. Коломоець // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2019. – № 2. – С. 94–97.

7. Кукурудз Р.О. Посилення адміністративної відповідальності за невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей / Р.О. Кукурудз, В.О. Бокша // Право і суспільство. – 2013. – № 2. – С. 107–112.
8. Падалка О.А. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.А. Падалка. – Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2016. – 23 с.
9. Письменные ответы Правительства Украины на перечень вопросов (CRC/C/OPSC/UKR/Q/1), подлежащих обсуждению в связи с рассмотрением первоначального доклада Украины, представленного в соответствии с пунктом 1 статьи 12 Факультативного протокола к Конвенции о правах ребенка, касающегося торговли детьми, детской проституции и детской порнографии (CRC/C/OPSC/UKR/1) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://hrlibrary.umn.edu/russian/crc/Rresponses_ukraine2010.html
10. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13 січня 2005 року № 2342-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>
11. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>
12. Про затвердження Порядку ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 684. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2017-%D0%BF#Text>
13. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
14. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text>
15. Про організацію діяльності приймальників-розподільників для дітей органів Національної поліції України: наказ МВС України від 03.07.2017 № 560. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0926-17#Text>
16. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 березня 2007 р. № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-07#Text>
17. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21 червня 2001 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>
18. Про Типове положення про притулок для дітей служби у справах дітей: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 червня 1997 р. № 565. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-97-%D0%BF#Text>
19. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.

References:

1. Veselov, M. (2019). Instytut administrativnoi vidpovidalnosti u systemi yuvenalnoi yustytisii [Institute of Administrative Responsibility in the Juvenile Justice System]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo – Foreign trade: economics, finance, law*, 5, 49–62 [in Ukrainian].
2. Druchek, O.M. (2018). Administrativno-pravovyi status Natsionalnoi politsii Ukrainy yak subiekta zabezpechennia prav i svobod dytyny [Administrative and legal status of the National Police of Ukraine as a subject of ensuring the rights and freedoms of the child]. *Candidate's thesis*. Odesa: Odessa State University of Internal Affairs [in Ukrainian].
3. Zvit Natsionalnoi politsii Ukrainy pro rezultaty roboty u 2020 rotsi [Report of the National Police of Ukraine on the results of work in 2020]. *kmu.gov.ua* Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2020/npu-zvit-2020.pdf>. [in Ukrainian].
4. Ishchenko, I.V. (2018). Administrativna vidpovidalnist yak zasib yuvenalnoi prevensii [Administrative liability as a means of juvenile prevention]. *Pravova derzhava – Constitutional state*, 30, 97–100 [in Ukrainian].
5. Ishchenko, I.V. (2018). Problemy ta dosiahnennia v orhanizatsii roboty pidrozdiliv yuvenalnoi prevensii Natsionalnoi politsii Ukrainy [Problems and achievements in the organization of work of juvenile prevention units of the National Police of Ukraine]. *Pravovyi chasopys Donbasu – Legal magazine of Donbass*, 3 (64), 94–99 [in Ukrainian].
6. Kolomoiets, N.V. (2019). Osnovni zavdannia orhaniv Natsionalnoi politsii Ukrainy shchodo zakhystu prav dytyny [The main tasks of the National Police of Ukraine to protect the rights of the child]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii – Actual problems of domestic jurisprudence*, 2, 94–97 [in Ukrainian].
7. Kukurudz, R.O. & Boksha, V.O. (2013). Posylennia administrativnoi vidpovidalnosti za nevykonannia batkamy abo osobamy, shcho yikh zaminiuiut, oboviazkiv shchodo vykhovannia ditei [Strengthening administrative liability for non-compliance with parental responsibilities by parents or guardians]. *Pravo i suspilstvo – Law and society*, 2, 107–112 [in Ukrainian].
8. Padalka, O.A. (2016). Administrativno-pravovyi status Natsionalnoi politsii Ukrainy [Administrative and legal status of the National Police of Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs [in Ukrainian].
9. Pis'mennyye otvety Pravitel'stva Ukrainy na perechen' voprosov (CRC/C/OPSC/UKR/Q/1), podlezhashchih obsuzhdeniyu v svyazi s rassmotreniem pervonachalnogo doklada Ukrainy, predstavlenogo v sootvetstvii s punktom 1 stat'i 12 Fakul'tativnogo protokola k Konvencii o pravah rebenka, kasayushchegosya torgovli det'mi, detskoj prostitucii i detskoj pornografii (CRC/C/OPSC/UKR/1) [Written replies from the Government of Ukraine to the list of issues (CRC/C/OPSC/

- UKR/Q/1) to be discussed in connection with the consideration of Ukraine's initial report submitted in accordance with article 12, paragraph 1, of the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on sale of children, child prostitution and child pornography (CRC/C/OPSC/UKR/1)]. hrlibrary.umn.edu/russian/CRC/Responses_ukraine2010.html [in Russian].
10. Pro zabezpechennia orhanizatsiino-pravovykh umov sotsialnoho zakhystu ditei-syrit ta ditei, pozbavlenykh batkivskoho pikluvannia: Zakon Ukrainy vid 13 sichnia 2005 roku № 2342-IV [On providing organizational and legal conditions for social protection of orphans and children deprived of parental care: Law of Ukraine of January 13, 2005 № 2342-IV.] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text> [in Ukrainian].
 11. Pro zatverdzhennia Instruksii z orhanizatsii roboty pidrozdiliv yuvenalnoi preventsii Natsionalnoi politsii Ukrainy: nakaz MVS Ukrainy vid 19.12.2017 № 1044 [On approval of the Instruction on the organization of work of juvenile prevention units of the National Police of Ukraine: order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 19.12.2017 № 1044.] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text> [in Ukrainian].
 12. Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia obliku ditei doskilnoho, shkilnoho viku ta uchniv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 veresnia 2017 r. № 684. [On approval of the Procedure for keeping records of preschool, school age children and students: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of September 13, 2017 № 684.] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2017-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
 13. Pro Natsionalnu politsiiu: Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 roku [About the National Police: Law of Ukraine of July 2, 2015] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> [in Ukrainian].
 14. Pro orhany i sluzhby u spravakh ditei ta spetsialni ustanovy dlia ditei: Zakon Ukrainy vid 24 sichnia 1995 roku [On bodies and services for children and special institutions for children: Law of Ukraine of January 24, 1995]. rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
 15. Pro orhanizatsiiu diialnosti pryimalnykiv-rozpodylnykh dlia ditei orhaniv Natsionalnoi politsii Ukrainy: nakaz MVS Ukrainy vid 03.07.2017 № 560 [About the organization of activity of receivers-distributors for children of bodies of National police of Ukraine: order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 03.07.2017 № 560]. rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0926-17#Text> [in Ukrainian].
 16. Pro praktyku zastosuvannia sudamy zakonodavstva pry rozghliadi sprav pro usynovlennia i pro pozbavlennia ta ponovlennia batkivskykh prav : Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 30 bereznia 2007 r. № 3. [On the practice of application by courts of legislation when considering cases of adoption and deprivation and restoration of parental rights: Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of March 30, 2007 № 3] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-07#Text> [in Ukrainian].
 17. Pro sotsialnu robotu z simiamy, ditmy ta moloddu: Zakon Ukrainy vid 21 chervnia 2001 roku [On social work with families, children and youth: Law of Ukraine of June 21, 2001]. rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text> [in Ukrainian].
 18. Pro Typove polozhennia pro prytulok dlia ditei sluzhby u spravakh ditei: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 9 chervnia 1997 r. № 565 [On the Standard Regulations on the Children's Shelter of the Children's Service: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of June 9, 1997 № 565]. rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-97-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
 19. Simeinyi kodeks Ukrainy vid 10 sichnia 2002 roku [Family Code of Ukraine of January 10, 2002] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>. [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.54>

O ZNACZENIU SPOSOBU POPEŁNIENIA KRADZIEŻY KIESZONKOWEJ JAKO ELEMENTU CHARAKTERYSTYKI KRYMINALISTYCZNEJ I PRZEDMIOTU DOWODU

Oleksandr Fedorchuk

student Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-4619-6133

Oleksandr_Fedorchuk@gmail.com

Adnotacja. W artykule omówiono sposoby popełnienia kradzieży kieszonkowych, jako jeden z elementów przedmiotu dowodu, który ma ogromne znaczenie dla opracowania prywatnej metodyki dochodzenia w sprawie tych przestępstw. Należy zauważyć, że wśród elementów struktury metodologii kryminalistycznej ważniejsze zajmuje kryminalistyczna charakterystyka przestępstwa, przez którą rozumie się oparty na praktycznych działaniach organów ścigania i badań kryminalistycznych system zbiorczych informacji o istotnych kryminalistycznie cechach. Należy zauważyć, że kradzieże kieszonkowe należą do najbardziej profesjonalnych rodzajów działalności przestępczej ze względu na fakt, że ten rodzaj włamania wymaga pewnych umiejętności, które obejmują nie tylko szkolenie, ale także systematyczne podnoszenie kwalifikacji złodziei.

Słowa kluczowe: przestępstwa majątkowe, kradzież kieszonkowa, charakterystyka kryminalistyczna, sposób popełnienia przestępstwa, elementy przedmiotu dowodu.